

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนคือ ครู ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับครูเป็นบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้และทักษะแก่ผู้เรียนโดยตรง หน้าที่ของครูคือ การจัดทำโครงการสอนให้สมบูรณ์มีการเตรียมแผนการสอน สื่อการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอยู่เสมอ นอกจากงานการสอนแล้วครูยังต้องทำหน้าที่อื่นๆ เช่น งานบุคลากร กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ การเงิน และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบกับการจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีคุณธรรมและจริยธรรม เห็นคนดีคนเก่งในสังคมอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ ได้กำหนดการจัดการศึกษาตลอดชีวิตออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หลักเกณฑ์ในการจัดการศึกษาทั้งรูปแบบได้ยึดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน^๑

การจัดการศึกษาของไทยได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น ๓ระดับ คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับการศึกษาตอนปลาย ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต อนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรมที่ได้มีการนำเครื่องจักรหรือคอมพิวเตอร์มาใช้ทุนแรงงาน ทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งของวิกฤติการณ์ตลาดแรงงาน และทำให้มนุษย์เราต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ของคนจึงไม่หยุดเพียงที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เราสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพราะมนุษย์เรารู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต นั่นคือการรวมการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non - Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เข้าด้วยกัน หรือการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ทุกคนจึงเลือกศึกษาได้ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิต ตามความเหมาะสม การศึกษาและการเรียนรู้ เกิดขึ้นได้ทุกแห่งไม่ว่าจะในครอบครัว วัด ชุมชน

^๑พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ๒) ระบบการศึกษา มาตรา ๑๕, (สำนักพิมพ์เดอะบุ๊ค, ๒๕๕๖), หน้า ๙-๑๐ .

สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและแหล่งวิชาการต่าง ๆ การศึกษาตลอดชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กลายเป็นความจำเป็นของมนุษย์ เมื่อโลกนี้เป็นโลกแห่งการสื่อสาร ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ตลอดเวลา นักการศึกษาเองก็เรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบจนเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพแต่ไม่สามารถจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ได้มากนัก การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรไม่มีการบูรณาการการเรียนรู้ ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตลอดจนไม่มีการอบรมครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงขาดความชัดเจนในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อต้องการศึกษาว่าในปัจจุบันแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้และแนวทางจัดทำแผนการเรียนรู้ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดและสามารถบูรณาการการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ช่วยส่งเสริมในการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนและสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ระดับประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ รายรับประจำเดือน และการประกอบอาชีพ แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยศึกษาจากพระราชบัญญัติ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามกระบวนการเรียนรู้ในด้านการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน ๔ ด้าน

๑) การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ๒) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ๓) การจัด กระบวนการเรียนรู้ และ ๔) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้^๒

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาเป็น ๒ ประเภท คือ

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ รายรับประจำเดือน และ ประกอบอาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ๔ ด้านคือ ๑. การวิเคราะห์หลักสูตร และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ๒. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ๓. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ๔. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายของ ๗ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๗๗ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการ สุ่มมาจากประชากร โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๐.๐๕ หรือร้อยละ ๙๕ ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๑๘ คน และใช้วิธีการสุ่ม แบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

^๒พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ๒) แนวทางจัดการศึกษา มาตรา ๒๓(สำนักพิมพ์เดอะบุ๊ค, ๒๕๕๖)

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมระยะเวลาในการทำวิจัย ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายรับประจำเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **ประสิทธิภาพ** หมายถึง ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ๔ ด้านประกอบด้วย

๑. **การวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้กับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่จัดตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น

๒. **การวางแผนจัดการเรียนรู้** หมายถึง องค์ประกอบด้าน“การจัดการเรียนรู้” เป็นประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ บทบาทของครู และบทบาทของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำได้เมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ครู และผู้เรียน มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้

๓. **การจัดกระบวนการเรียนรู้** หมายถึง การเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงศักยภาพแห่งพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่ได้รับจากการเสริมแรง

๔. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลข หรือสัญลักษณ์ ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะ หรือคุณภาพของสิ่งที่วัด โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพหารายละเอียดสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด แล้วนำผลมาวินิจฉัยตัดสินสรุปอย่างมีคุณค่าที่ได้วัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์และมีคุณธรรมเพื่อนำมาตัดสินว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรืออ่อน ได้หรือตก เป็นต้น

๑.๖.๒ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลมที่ประจำอยู่เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับผู้ที่สนใจในการศึกษาหาความรู้ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องปฏิบัติงานประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกโรงเรียนตามภารกิจการศึกษาออกโรงเรียน บนพื้นฐานความต้องการประชาชนในพื้นที่ ตลอดทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงไม่ใช่ผู้สอนเนื้อหาความรู้ให้ผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นผู้แนะนำวิธีการแสวงหา และพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน ตามสภาพและวิถีชีวิต

๑.๖.๓ นักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา ๒๕๕๗

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยจะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ต่อไป